

Erdélyi Magyarok
Könyvesháza

I. SZÁM:

CSABA
KIRÁLYFI

BUDA PEST, 1926. KIADJA AZ ERDÉLYI LIGA.

Hunor és Magyar.

Ennekelőtte sok ezer esztendővel élt messze Keléten egy hatalmas fejedelem, akinek Nimród volt a neve. Arról volt híres ez a fejedelem, hogy kerek e földön nem volt anyaszülte, aki úgy értse s úgy szeresse a vadászást, mint ő. Sebes szélnél sebesebben vágatott hegyeken, völgyeken át s lóhátról lőtte le a repülő madarat.

Nimród egymagában szeretett vadászni, de mikor két idősebb fia, *Hunor* és *Magyar*, fölcseperedett, őket is elvitte magával. Apja fia volt míg a kettő s ha rájuk tekintett, nevetett mind a két szeme: Hunor is, Magyar is csak nagyritkán hibázták el a repülő madarat.

Telt, múlt az idő, Hunor és Magyar nagy legényekké, deli vitézekké serdültek s ezentúl külön sátorban laktak s mert hogy Nimród leöregedett, kettesben vadászgattak. Eleinte nem mentek messze a sátraktól, de később mind messzibb-messzibb kalandoztak el. Egy este aztán, amikor a lobogó tűz körül ültek s fálatoztak, megszólalt Hunor:

— Valamit mondanék, öcsém.

— Mondjad, bátyám, mondjad.

— Az a mondásom, hogy holnap reggel induljunk messzibb útra. Tekintsük meg, mi van a mi országunkon túl? Hátha ott több a vad? Nagyobbak a folyók s több a hal?

— Ezt már én is rég forгатom a fejemben, mondta Magyar, csak ajangottam elmondani.

Megegyeztek, hogy pirkadattal indulnak, még pedig Nyugat felé. Magukkal visznek ötven-ötven legényt, a legerősebbeket, a legbátrabbakat s vissza sem jönnek, míg a hó le nem szakad.

Pitymallatkor csakugyan felkerekedtek, vadászgatva mentek elébb, elébb. Ahol az éjszaka meglepte, szállást vertek s jókor reggel tovább eredtek. Már rég túl voltak az ország határán s mennél tovább mentek, annál jobban tetszett erdő, mező. S mi tenger vad a végtelen rónaságokon, a rengeteg erdőségekben! Meg is sokallották, annyi volt. Bölények, szarvasok, őzek ott legelésztek a tisztásokon: nem bántották. Jobban esett nekik, ha egy-egy vadat külön vettek üldözőbe. S íme, egyszer egy olyan csodaszép szarvast pillantottak meg, amilyen szépet emberi szem még nem látott. A két ágas-bogas szarva össze volt fonódva s lebegett a feje fölött, mint egy koszorú. A két szeme feketéllett, ragyogott, mint a fekete gyémánt. A dereka karcsú, hajlékony, mint a nádszál, a lába vékony s szaladván, nem látszott érinteni a földet.

— Nézd, öcsém, Magyar, de csodaszép szarvas! — kiáltott Hunor.

— Csodaszép, csodaszép! — kiáltott Magyar is.

— Huj, huj! Utána! Utána!

Szaladt a csodaszép szarvas, mint a sebes szél, utána Hunor és Magyar s velük száz dalia. Tisztásról sűrűbe, sűrűből tisztásra, hegyeken föl, vizeken át. Hol eltűnt, hol feltűnt a csodaszép szarvas: csalta, csalogatta Hunort és Magyart. Reggeltől alkonyatig űzték s egyszerre csak sűrű nádas ingoványába eltűnt a csodaszép szarvas. Ide már nem követhették

De ha a csodaszép szarvast meg nem is foghatták, elvezette őket olyan szép földre, amelyet még nem láttak. Szépséges szép sziget volt ez. Köröskörül, ameddig a szemük ellátott: erdők és folyóvizek. Övig gázoltak fűben, virágban. Nagy, terebélyes fák adtak pompás gyümölcsöt s enyhe árnyékot. A vizek színén kicsiny s nagy halaknak ezrei úszkáltak s játszadoztak a nap verőfényén.

— De szeretnék ittmaradni örökre! — monda Hunor áradozó szívvel. Hát te öcsém, Magyar?

— Én is, bátyám, én is!

Másnap reggel felkerekedtek, vissza az apjuk országába, hogy engedelmet kérjék. Az agg Nimród sátrában feküdt, amikor hazaértek. Szomorú volt, igen szomorú.

— Hol voltatok? — Kérdezte gyöngye hangon. Kétszer hét napja s éje, hogy nem láttalak.

Monda Hunor:

— Bocsásson meg, édes apám uram, vadászkedvünk messze vitt. Ám találtunk egy szép, nagy országot: szeretnénk megtelepedni ottan. Hadd legyen a kigyelmed országa és a többi testvérünké, minket erresszen szabadjára.

Könnyel telt meg Nimród szeme s monda remegő hangon: Eredjetek. Áldás, szerencse kísérsen, amerre jártok.

Még egyszer megpihent tekintete rajtuk, aztán Hunor s Magyar karjai közt lelkét kilehelte.

Nagy pompával temették el Nimródot a fiai. Hunor és Magyar visszatértek a szépséges szép szigetre, ahová a csodaszép szarvas csalta, csalogatta őket.

Már több napja voltak ott; de a maguk vitézein kívül egy élő lelket sem láttak sehol. Nosza, fölkerkedtek, kalandoztak szerteséjjel a végtelen rónaságon s hej, egyszerre csak mit látnak! Szemük, szájuk elállt a nagy csodálkozástól. Egy nagy csapat leány, egyik szebb a másnál, ott táncolt karikába-körbe egy csörgedező forrás körül. Lehettek százan, ha nem többen s a kör közepén két leány lejtett, de olyan szép mind a kettő, mint égen a ragyogó csillag.

Összenézett Hunor és Magyar, nemkülönben a többi legény is, szót sem szóltak, de egyet gondoltak mind. Közrefogták a leányokat, egyet-egyet minden vitéz felkapott a nyergébe s elvágtattak velük sebes szélnél sebesebben, még a gondolatnál is sebesebben.

Hunor és Magyar azt a két leányt kapták nyergükbe, akik a kör közepén táncoltak. A sátrukhoz érve, szép gyöngén kiemelték a nyeregből s bevezették. Reszkettek a leányok, mint a nyárfalevél, de Hunor és Magyar oly szép szavakkal engesztelték, hogy lassanként nekibátorodtak s bizony nem bánták, hogy elrabolta őket a két szép dalia.

Csak most tudta meg Hunor és Magyar, hogy ez a két leány az alánok fejedelmének, Dúlnak a leányai. Fejedelmi vér-» bői való feleségük lesz hát! De örültek a leányok is, amikor megtudták, hogy Hunor és Magyar a világhíres Nimród-nak a fiai.

Mondta Hunor a párjának:

— Te az enyém, én a tied. Ásó, kapa válasszon el minket.

Ezt mondta Magyar is az ő választottjának. Visszmondták a leányok is: Ásó, kapa válasszon el minket!

Ez volt az esküjök.

Még aznap nagy lakodalmat laktak. Egyszerre volt a lakodalma Hunornak és Magyar-nak s a száz deli legénynek.

Isten kardja.

Száz esztendő sem telt belé, hogy Hunor és Magyar letelepedtek azon a szigeten, ahová a csodaszarvas csalta, csalogatta őket, úgy megszaporodott a hún meg a magyar nemzetség, hogy nem volt maradásuk ottan. Felkerekedtek hát s addig mentek, mendegéltek, míg *Szittyországba* nem értek. Ez már jó darab föld volt, laktak is ezen mindenféle népek s Hunor és Magyar maradékainak karddal kellett elfoglalniuk az országot. Száznolc nemzetség volt ekkor a hún s magyar nemzet, de telt, múlt az idő s im egyszerre Szittyország sem volt elég nekik, úgy megszaporodtak.

Új hazát kellett keresniök ismét. Merre vándoroljanak: nyugatra-e vagy vissza keletre? A hún nemzetség vezérei azt javasolták: menjenek nyugat felé, a magyar nemzetség vezérei: menjenek vissza az őshazába. Végezetül abban egyeztek meg, hogy a hunok elmennek nyugatnak, a magyarok meg Szittyországban maradnak. Ha elég nagy földet találnak a hunok, üzennek a magyar testvéreknek: induljanak ők is. Ám amikor éppen búcsúzódtak, megszólal Atilla, Bendegúz fia: — Hát az *Isten kardja* kié lesz ezután: a hunoké vagy a magyaroké?

Mert amikor elfoglalták Szittyországot, hálából egy kardot szenteltek Istennek. Ezt a kardot Isten kardjának hívták, jussa volt hozzá minden nemzetségnek. Mindjárt előszólították a bölcseket: tegyenek igazságot. Három éjjel s három nap tanakodtak s azt javasolták: Egy világtalan ember hétszer egymásután penderítse meg a kardot, a hetedik penderítés után ejtse ki a kezéből. Ha nyugat felé esik vigyék a hunok, ha kelet felé, maradjon a magyaroknak.

Esbe mind belenyugodtak, egy ősz öreg világtalan embernek kezébe adták a kardot s az a hetedik penderítés után kezéből kiejtette ... S im, halljatok csodát! — a kard nem esett a földre. Hirtelen rettentő forgószél kerekedett, felkapta

a kardot, vitte, repítette nyugat felé s egyszerre csak eltűnt: égbe szállott, földre hullott, emberi szem azt nem láthatá.

— Lám, — mondja Atilla, — Isten is azt akarja, hogy nyugatnak menjünk. Ne búsuljatok a kard után. Megtaláljuk mi még azt s ha megtaláltuk, hírül adjuk nektek: jertek ti is, jertek!

És a hunok elindultak. Elöl ment az öreg Bendegúz, két oldalán két fia: Atilla és Buda. Utánuk tenger nép, ki lóháton, ki szekéren, ki gyalogszerrel. Meg-megállapodtak erdőn, mezőn, folyóvizek mentén, megvizsgálták a földet, a vizet, amerre elmentek, de nem találtak kedvökre valót, míg a Duna s Tisza közé nem értek. Ez a föld tetszett nekik erősen. De még meg sem nyughattak, jött rettentő nagy sereggel a vasfejű Detre, akit segítségül hívtak a megrettent népek. Hiszen talpra kelt a hun sereg is: vezette Bendegúz, két oldalán két fia, Atilla és Buda. Mint két fekete felleg csapott össze a két sereg s ahogy összecaptak, megáradt a Duna, annyi vér folyt belé. No, ha megáradt, győztek is a hunok: övük lett a szép tartomány. A vasfejű Detrének nyilat lőtt a homlokába Bendegúz, de csak félig fúródott belé. Megfogta a nyilat, kettéropanntotta s megfenyegette Bendeguzt: *Ezt még a hetedik nemzetséged is megkeserüli* Azzal elvágatott ő is a serege után.

Csendben, békességben éltek a hunok sokáig, de Atillának nem volt nyugvása: kicsi volt neki a Duna s Tisza köze. Meg akarta hódítani az egész világot. Közben meghalt Bendegúz s a hunok Atillát választották királyuknak. S e naptól fogvást mindég az Isten kardja volt a fejében. Hej csak megtalálja! S ím egyszer csak csodálatos álmot látott. Nem tudta megfejteti, hívatta hát a táltosokat.

— Hallgassatok ide. Az éjjel álmomban csodálatos álmot láttam. Ősz öreg ember szállott le hozzám a levegőégből s ragyogó kardot kötött az oldalamra, azzal eltűnt, mintha föld nyelte volna el. Nézem, nézem a kardot s hát kivilágra olyan, mint az Isten kardja. Akkor nagyhirtelen felkapott engem sebes forgószél, vitt erdők, hegyek, róna-

ságok, tengerek rengeteg nagy városok felett, én pedig lelesújtottam kardommal s ím az erdők meghajoltak, folyók s tengerek kétfelé nyíltak, a városok lángbaborultak. Erre aztán felébredtem. Mondjátok meg nekem, mit jelent az álmom? Eléállott Torda a legvénebb táltos s monda:

— Azt jelenti a te álmod, hunoknak királya, hogy megerül az Isten kardja s akkor meghódítod az egész világot.

Hát, ebben a szempillantásban szalad feléjük egy pásztorfiú nagy lelkendezve s mondja Atillának:

— Ihol, felséges királyom, a pusztán egy kardot találtam, fogadd el éntőlem!

Nézi, nézi Atilla a kardot, megforgatja, villogtatja s ég, föld megzendült, akkorát kiáltott nagy-nagy örömében.

— Ez az Isten kardja, emberek!

Nézik a táltosok, nézik a Szittyaországból jött öreg emberek egy szívvel, szóvalmondják ezek is: Ez az Isten kardja, ez! Kérdi Atilla a pásztorfiút: Hol találtad, fiam?

— Felséges királyom, monda a fiú — amint a gulya után mendégéltem, látom, hogy egy tavalyi üsző „sajnálja” a lábát. Nézem, mi baja eshetett s hát vérzik az utó bal-lába. Tűnődtem magamban: ugyan mi vérezheté meg, hiszen gyenge hajlós fűnél nincs egyéb a pusztán. Nézek erre, nézek arra s ihol, kard hegyét pillantom meg. Megfogom, hoev kihúzzam s hát abban a szempillantásban láng csap ki a kard hegyéből. Én bizony megijedtem s megfutamodtam, de ahogy visszanezek látom hogy a kard csak kipattan a földből s forog, forog, mintha szél forgatná. Egyszerre csak ellobban a lángja s elterül a földön. Én aztán nekibátorodtam, visszamentem s felvettem.

— Ez az Isten kardja, ez! kiáltották a hunok. Mindjárt kipróbálta Atilla: háromszor vágott a négy anyaszélnek, hogy csak úgy zúgott belé.

— Ez az! Ez az! örvendezett Atilla s egyszeribe rendelte, hogy tüzet gyújtsanak mindenfelé az Istennek, aki a kardját visszaadta nekik . . .

A hadak útja.

Amint megkerült Isten kardja, nem volt a földön nép, mely Atillát s vitéz seregét legyőzni bírja. Pedig Atilla nem a karddal harcolt: palotájában hármassal zár alatt őrizték. De azóta, hogy megkerült a kard, szívét nem szállotta meg csüggettség. Tudta, hogy vele van az Isten s ez megnövelé karjának erejét. Sokszor mondogatta feleségének, Rékának s fiainak: most már nyugodtan fekszem koporsómba, megértem, amire törekedtem: az én vitéz népemnek adózó szolgája e földnek minden népe. De ha magában volt, sokat tűnődött azon: nem züllik-e szét az ő világverő népe? Azt szerette volna, ha legkisebb fia lesz a hunok királya: sok fia közt ez volt a legvitézesebb s legkedvesebb. Csabát kényeztette az édesanyja is.

Egyszer aztán, mikor a Réka-erdőben, ahol legkedvesebb vára volt Atillának, együtt valának mind: nagy szomorúság érte Atillát s fiait. Nagybeteg lett Réka királyné s érezvén halálát, ágyához hivatá urát s fiait. Monda a királyné: Én most meghalok, de hét napig el ne temessek. A hetedik nap sorba jöjjetek hozzám, édes fiaim s csókoljátok meg mindkét szememet. Akinek csókjára felnyílnak szemeim, az legyen a hunok királya.

Ahogy ezt mondta a királyné, lehunyta szemeit s meghalt. És hét napig el nem temették. A hetedik napon megcsókolták mind a két szemét a fiai. Először Aladár, a legidősebb, aztán a többiek, de Réka szemei nem nyíltak meg. Jött legvégül Csaba királyfi, sírva borult az édesanyjára, megcsókolta szemeit s ím, Réka fölnyitá azokat, rámosolygott legkedvesebb fiára.

— Te leszel a hunok királya: a te csókod volt a legmelegebb. Ihol, itt fekszik ágyam mellett egy nyíl, legyen a tied. Sok nagy bajodban hasznát veszed ennek.

Azzal örökre lehunyta szemeit. Lent a vár alatt, hegynek tövében folyik egy patak. Annak a partján ástak sírt neki. És rengeteg nagy követ hengerítettett Atilla a hegynek tetejéről, hogy, míg a világ, emberi kéz meg ne háborítsa Réka nyugalmát.

Sok-sok esztendő telt el Réka halála után, amikor Atilla megunta a magányos életet s feleségül vette Mikoltot, a szépséges szép királykisasszonyt S ím, halljátok, mi történt. Aki meghódítja az egész világot, meghalt lakadalma éjszakáján. Megeredt az orra vére s envérében fült meg!

Hej, nagy volt a szomorúság az egész országban!

— Hogy aki vérét ontá annyi vitéznek, envérében haljon meg! — keseregtek a népek. — Meg sem áldhatott minket! — keseregtek a fiai.

Hát — eltemették Atillát. Hármás koporsóba fektették a testét: *arany* volt az első, *ezüst* a második, *vas* a harmadik. Folyó partján mélységes gödröt ástak, le a víz feneke alá. Ide eresztették le a hármás koporsót s hogy emberi kéz meg ne háboríthassa s meg ne tudja soha senki, hová temették: rabszolgákkal ásatták meg a sírt, ezek földelték el s egymást le kellett gyilkolniok . . .

Hiszen alig földelték el Atillát, megmozdultak a legyőzött népek. Ám jól tudták, hogy addig nem bírnak a vitéz hunokkal, csak ha egymás ellen tüzelik Atilla fiait. Az ármányos Detre volt az első. Ez még mindig homlokában hordta a nyilat, melyet Bendegúz lőtt volt bele. Homlokában a nyilat s szívében a bosszút. Ment egyenest Aladárhoz s ármányos beszédével megmaszlagolta a fejét Hogy így meg úgy, őt illeti a királyság. Hiszen ő az idősebb. Hogy az anyja megcsalta őt mert hogy Csabát szerette Nosza üzent Aladár Csabának hogy küldje az ő sátrába Isten kardját: ott annak a helye. Visszaüzent Csaba: A hún nemzeté az Isten kardja sem az enyém sem a tied. Szó-

ból szó kerekedett s egyszerre csak két pártra szakadtak a hunok. Közben az ármányos Detre kitanította a legyőzött népeket, hogy egy része álljon Aladár, más része Csaba mellé, de csak a hunokat gyilkolják, amikor a két sereg összeütközik. De még ez sem volt elég az ármányos Detrének. Amikor már három napja tartott a szörnyű hadakozás s a hunok véréből folyók, patakok megáradtak, egy biztos emberét ősz öreg jövendőmondó képében Csabához küldte s azt jövendölte neki, hogy csak úgy győzheti le Aladárt, ha Isten kardját eléveszi.

Megzavarta Csabát a jövendőmondás, elévette Isten kardját s messziről kiáltott Aladárnak: Itt az Isten kardja, bátyám ! És összecsapott a két testvér, hogy ég s föld megnyilallott belé. Szikrázott Isten kardja és lángolt rettenetesen, hogy szemük világát vesztették sok ezerén. Holtan bukott le paripájáról Aladár s mellőle sok-sok hún vitéz. Ám egyszerre csak, halljatok csodát! Isten kardja sem nem szikrázott, sem nem lángolt. Reáfreccsent Aladár vére s egy csepp vértől kialvék szikra és láng. Hiába vágott Csaba jobbra, balra, sebet többé nem vágott e kard.

— Megvert az Isten! jajdult fel Csaba. Vége a dicső hún nemzetnek, vége!

Világverő vitéz seregéből nem maradt több ötezer embernél. A többit vér és seb borítja. Ha legalább ezek megmaradnának! Ha ezeket meggyógyíthatná! Még talán megtarthatná ezt a szép földet a hún nemzetnek! S ím, hogy ezen búsongott, megnyílt az ég s turulmadár ereszkedett nagy égi ragyogásban a hún vitézek fölé. És megszólalt a turulmadár: — Vedd elé a nyilat, mit édesanyád adott néked, Csaba. Lőjj vele s szaladj a vesszeje után. Amely növényre esik, annak tejével kenesd meg vitézeidnek sebeit s menten meggyógyulnak.

Mindjárt hozzák a csoda-nyilat, Csaba királyfi meghúzta az íjat s szalad a nyílvevő után. És megtalálta egy széles levelű növényen. Ennek tejével megkenték a vitézek sebeit. Erősebbek, szebbek lettek, mint annak előtte. És mondták a hún vitézek:

— Vezess vissza minket a magyar testvérekhez, híjuk ide őket. Közös erővel újra elfoglaljuk.

— Szívemből szólhatok, monda Csaba királyfi. Menjünk vissza. De ne mind. Maradjon itt háromezer vitéz. *Székelyeknek* itt, amíg mi a magyar testvérekkel visszatérünk.

Még aznap kivált háromezer vitéz a seregből s letelepedtek az országnak szélén, Csiglemezőn, a szép Székelyföldön. Ám mielőtt visszaindult Csaba Szittyaországba, áldoztak a *tűznek*, áldoztak a *víznek*, azután a *levegőnek* s végezetül a *földnek*. S megesküdtek mind a visszatérők, hogy ha a székelyeket ellenség támadná, még a világ végétől is visszatérnek. Hírül hozza nekik a *tűz*, ha ez nem, a *víz*, ha a víz nem, a *levegő*, ha nem, a *föld*.

Ahol az Olt vize ered, ott esküvének meg. Akkor Csaba királyfi elévé az Isten kardját s belemarta Oltnak vizébe. És monda hangos szóval: Oltnak vize, mosd le testvérem vérét Isten kardjáról.

S ím, Aladár vére lefolyt Isten kardjáról. Ragyogott, villogott, mint annak előtte. Hármaz zár alá tették ismét s úgy vitték hazafelé, Szittyaországba ...

Haj, de alig indultak el, még a határig sem értek, megrendült a föld, búsan hajladoztak, integettek a fák, mintha mondták volna: Vissza, vissza, bajban van a székely!

Úgy volt, ahogy a fák megjelenték. Megtámadták a székelyeket mindenféle népek.

— Vissza! Vissza! Kiáltott Csaba. Utánam, vitézek!

S vágattak a sebes szélnél sebesebben, még a gondolatnál is sebesebben s széjjelverték az ellenséget, de úgy, hogy hírük-poruk sem maradt.

Aztán megint elindultak Szittyaország felé. Mentek hegyeken, völgyeken, erdőkön, mezőkön át. S hát a hetedik napon, ahogy egy nagy folyóvizén át akarnak menni, egyszerre megdagad a víz, kicsap a medréből, zúgott, böngött rettentően s mintha mind ezt zúgta, bögte volna: Vissza! Vissza! Bajban van a székely !

— Vissza! Vissza ! Kiáltott Csaba. Utánam, vitézek!

S vágattak visszafelé szélnél sebesebben, még a gondolatnál is sebesebben s hát a víznek igaza volt: körülfogták a székelyt mindenféle népek. Széjjelverte ezeket is Csaba, hírük-poruk sem maradt.

Harmadszor is fölkerelkedtek a hazatérő hunok s mehettek már jó esztendeje, ott borongtak Görögország földjén, hát egyszer csak kerekedék rettentő nagy fergeteg. Onnét indult a székelyek földjéről. Elindult sebes szellő képében, repült, repült s mire odaért, fergeteggé nevedett. Zúgott, búgott a fergeteg s mintha mind azt zúgta-búgta volna: Vissza! Vissza! Bajban van a székely!

És vágattak vissza a vitézek sebes szélnél sebesebben, még a gondolatnál is sebesebben s a tenger ellenséget harmadszor is széjjelverték. Úgy indultak vissza Szittyaországba, most már negyedszer.

Telt, múlt az idő. Eltelt ötven, eltelt száz esztendő, nem bántotta a székelyt ellenség. De hiába várták Csaba királyfit a magyar testvérekkel. Azt hitték, talán nem is találtak vissza. Pedig visszatáltak. Csaba királyfi könnyes szemmel adta át Isten kardját a magyaroknak. íme, monda, az én apám megtalálta Isten kardját, meg is hódítá vele a világot. Ám ahogy meghalt, a gonosz szellem belénk költözék, testvér testvérré emelte kardját. Megtántorodott az én szívem is: Isten kardját testvérem szívébe döftem. De mielőtt eljövék, megmártottam Olnak vizébe: ím, lássátok, ragyog, villog, mint ennekelőtte. Jertek velem, foglaljuk vissza Atilla országát! Nagy kedve lett a fiataloknak hogy induljanak nyomban, annyi sok szépet regélt Csaba királyfi Atilla országáról. De mondták az öregek: Várjatok addig ne induljunk már: közülünk valakinek Isten meg nem jelenti: menjünk-é vagy sem?

Ebben a magyar testvérek megnyugodtak s éltek tovább Szittyaországban . . .

Ezenközben a vitéz székelyek elszaporodtak. Benépesítették nemcsak az egész Csiglemezejét — a mai Csíkországot, ahol Csabának és népének eltávozása után először

letelepedtek, hanem az egész mai Háromszéket, Udvarhelyszéket és Marosszéket is. Fejedelmeket, aki egy személyben hadvezér és főpap volt. rabonbánnak hívták. Hat ágra és nemre oszolva éltek földjükön, amelyet székekre osztva kormányoztak a hadnagyok és a dúllók. Szép kies ligetekben, kristályvizű források mellett, nagy szikladarabokból épített oltárokon áldoztak papjaik, kiket táltosoknak neveztek, Hadúrnak pompás fiatal fehér lovakat.

Így élt békességben, jólétben és boldogságban több száz esztendőn át a székelység mai földjén. Erős, virágzó és boldog volt. Megelégedett a saját földjével, a szép Székelyországgal. Nem kívánta senki másét. Annál irigyebbek voltak szomszédai. Egyik sem merte egyedül megtámadni, mert féltek az erős székely kartól. Szövetkeztek tehát egymással, hogy közös erővel legyőzzék és megsemmisítsék. Még a fűszál is feltámadt ellenük: egy székelyre száz ember is jutott. S hiába néztek Szittyaország felé, nem jött segítség. Csaba királyfi rég por s hamu volt, őt ugyan hiába várták . . .

De halljatok csodát, mi történt! Amikor éppen utolsó csatára készült a székely, éjnek éjszakáján megvilágosodott az ég s ím, csillagoknak fényes ragyogása közt megjelent Csaba királyfi s nyomában a vitézek, akik sok száz esztendővel annak előtte háromszor verték széjjel a székeleyek ellenségeit. Nem hagyta el a székelyeket az ő csillaguk, a Szaturnus-csillag. Hírül vitte magas mennyországba Csabának: Bajba van a székely!

— Fel, fel, vitézek! kiáltott Csaba s ím 'elkerelkedtek a halott vitézek, végigszáguldanak a csillagos ég boltozatján, sebes szélnél sebesebben, a gondolatnál is sebesebben' s a székely határon, hol az ég ráhajlik a hegyekre, leszállottak az égből. Rettentő rémület szállja meg az ellenséget, láttára a hún vitézeknek, kik az égből szálltak le s nem hagyják a székely testvért nagy veszedelmében. Fut a tenger ellenség esze nélkül, nincs olyan vitéz, aki megállani merjen, vissza is tekintsen.

És halljátok, csodáljátok, Csaba és vitézei ismét felszálltnak a csillagos ég boltozatjára s visszaszáguldanak azon az úton, amerről jövének. Ragyogó fehér út verődik a paripák lába nyomán, amely el nem enyészik soha, mely megmarad örökkön-örökké: *a hadak útja ez.*

Ismét eltelt vagy száz esztendő. A székely nép megint virágzó, boldog és gazdag lett Atillától örökölt ősi földjén. Szomszédai is újra megirigyelték. Ismét szövetkeztek ellene és készültek megtámadni őket. De ekkor sem hagyta el Hadúr. Történt valami, ami megmentette.

Három év előtt két fiatal székely vitéz: *Szoboszló* és *Bögömér* útnak indultak északkelet felé, hogy felkeressék Szittyaországban Csaba királyfi népének utódait, akik a táltosok ajkáról nemzedékről nemzedékre szálló hagyomány szerint ott élnek boldogul a Donfolyó tövében, Dontövi Magyarországon magyar testvéreik között.

Egy szép reggel megérkezett a három év előtt útrakelt két székely dalia, *Szoboszló* és *Bögömér*. Nem magokban jöttek. Velők jött még tizenkét idegen vitéz is. Ezeknek kíséretében mentek fel a mai Udvarhely város mellett levő Budvárába a székelyek rabonbánjához *Zandirhámoz*, hogy elmondják, hol jártak az elmúlt három esztendő alatt és mit végeztek a székely nemzet javára ?

— Oh dicsőséges rabonbán — kezdé elbeszélését Szoboszló — Hadúr nem engedte, hogy három esztendeig hiában és haszontalanul járjunk össze kietlen pusztákat, irdatlan rengeteg erdőket. Mikor Kiev alá érkeztünk, nagy Oroszország kellős közepében, találkoztunk magyar testvéreink hadával. Álmos vezérlete alatt a Duna és Tisza partjain elterülő tejjel-mézzel folyó Kánaán felé igyekeztek, hogy fegyverrel szerezzék vissza ősapáinknak, Atillának örökségét. Mikor elmondottuk, hogy kik és milyen népnek vagyunk a fiai úgy fogadtak mint testvér szokta fogadni régen nem látott édes testvérét Együtt jöttünk velők a Kárpátokon át Munkácsig.

— Munkácson Álmos vezér felment egy magas hegyre,

ahonnan délnyugat felé, a kanyargó Tisza mentén elterülő síkságra szegezve szemeit, így kiáltott fel: Hadúr, minden hunok és magyarok Istene, fogadd hálás köszönetemmel együtt lelkemet azért, hogy megengedted látnom az ígéret földét, Atilla ősapánknak örökségét, a Tisza és a Duna partjain elterülő tejjel-mézzel folyó Kánaánt, magyar népemnek jövődő hazáját!

— Ekkor rózsaszínű felhő ereszkedett az égből a hegyre és eltakarta Álmos alakját. Egy kis idő múlva a rózsaszínű felhő az ég felé kezdett emelkedni és Álmossal együtt eltűnt a magas égboltozat megnyíló kapuján át.

— A vezér nélkül maradt magyar sereg Álmos fiát, Árpádot választotta vezérré. A hét magyar törzs vezetői pajzsukra emelték, a fiatal Árpádot és azután hűséget esküdtek neki. És Árpád, a magyarok új vezetője, engemet és Bögömért maga elé szólítva, így szólott hozzánk:

— Mint a magyarok újonnan választott fejedelme, köszöntlek titeket, kik Csiglemezőről jöttetek székely testvéreinktől szóló híradással. Tizenkét legjobb vitézemet adon mellétek és kíséretekben menjete vissza székely véreitekhez. Mondjátok meg nekik: eljöttek magyar testvéreik Dontövi Magyarországból, hogy visszafoglalják ősapánknak, Atillának örökségét, a Duna és Tisza partjain elterülő tejjel-mézzel folyó Kántónt. E tizenkét vitéz tizenkét kőpajzsra vésve viszi azt a szerződést, amelyet a magyar nemzet szándékozik kötni székely testvéreivel, ha azok elfogadják szövetségünket és segítenek nekünk visszafoglalni Atilla ősapánk örökségét.

Csodálkozva hallgatták ezt a rabonbán és az összegyülekezett székelyek. Harmadnapra összehívták az agyalfalvi rétre a székelyek nagygyűlését, amely egyhangúan elfogadta az Árpád által felajánlott szövetséget és a tizenkét kőtáblára vésett szerződést, amely késő századokon át szabadságlevele maradt a székely nemzet alkotmányának. De ez nem volt elég. Negyednapján Szoboszló és Bögömér vezérlete alatt a tizenkét magyar vitéz kalauzolása

mellett húszezer székely lovas indult a Tisza felé, hogy csatlakozzék Árpád hadaihoz és segítsen elfoglalni Atilla örökségét, a Duna és Tisza folyók partjain elterülő tejjel-mézzel folyó Kánaánt.

A mai Bihar megye területén találkozott a székelyek hada Árpádéval. Éppen jókor érkezett, mert nélküle bajosan győzhették volna le a magyarok Ménmarótot, a kazárok hatalmas fejedelmét. Mikor azonban Ménmarót meghallotta, hogy a székelyek Árpád hadainak segítségére érkeztek, önként meghódolt.

E pillanattól kezdve eggyé lett a magyar és a székely nemzet és egy is marad örökre.

Az erdélyi magyarok tízparancsolata.

I.

Ne vándorolj ki Erdélyből, sőt ha a mostoha viszonyok arra is kényszerítettek volna, hogy ideiglenesen eltávozzál onnan, mihelyt lehet, azonnal térj vissza, mert Erdély csak úgy veszhet el, ha megfogyatkozik benne a magyarság. A hazát nem a hegyek, a völgyek, a folyók és a mezők alkotják, hanem azok kik benne laknak, a nemzet tagjai, az emberek. Ne feledd azt az igazságot, hogy Erdélyt tőlünk senki sem veheti el, hanem csak magunk veszíthetjük el bűneink és

II.

Légy hű vallásodhoz és egyházadhoz. Őseid hite és Istene szent legyen és tisztelet tárgya előtted, mert erős várunk lesz nekünk erdélyi magyaroknak az Isten és az ő háza, a templom.

III.

Rendületlenül ragaszkodjál magyar anyanyelvedhez. Ne feledd el, hogy nyelvében él a nemzet. A nemzet nyelvének megőrizői és kincsesházai azok a könyvek, melyeket a nemzet nagy költői és tudósai írtak, temploma pedig az iskola. Magad és gyermekeid magyarságának érdekében a könyvért és az iskoláért ne sajnálj soha, semmiféle anyagi áldozatot. Légy hű ősapáid nemes szokásaihoz, hagyományaihoz, meséihez, mondáihoz, zenéjéhez, dalaihoz és művészetéhez, mert azokban él magyarságod legnemesebb alkotóereje, magyar fajodnak lelke.

IV.

Szeresd kivétel nélkül magyar véreidet, mert azok igazi édestestvéreid. Élj velők egyetértésben és szeretetben. Vezetőidet azoknak legderekabbjai és legbecsületesebbjei közül válaszd, de aztán bízzál bennök, kövesd őket és engedelmeskedjél nekik. Bizalom és fegyelem nélkül nem maradhat fenn semmiféle emberi társadalom. Ne civakodj, ne pártoskodj, mert egyetértés nélkül, mint oldott kéve hull szét szegény, sokat szenvedett magyar nemzeted. Lásd, a búzaszál is egymagában gyenge és törékeny, de kérébe kötve nehezebben szakítható el, mint a kőoszlop.

V.

Ne gyűlöld a veled együtt lakó idegen nemzeteket még akkor sem, ha ellenségeid. Igyekezzél velők, ha csak lehet, békességben élni. Magyar véreid ellen, azonban azoknak szolgálatába a világ semmi kincséért se állj. Nemzetiséged megtartásának legerősebb védőeszköze nem a gyűlölet, amelyet

ellenségeid ellen táplálsz kebledben, hanem a nemzetedhez és önmagadhoz való rendíthetetlen hűséged.

VI.

Szeresd családodat. Légy jó férj, jó apa, jó feleség, jó anya és jó gyermek. Ne feledd, hogy a nemzet nem más, mint az egyszármazású vagy az egymáshoz simult családok összesége. Ha a család egészséges, erős, becsületes, akkor a nemzet is egészséges, erős és becsületes lesz. A tiszta erkölcsű család alkotja azt az alapját az államnak, amelynek megromlása után még a hajdan annyira híres és hatalmas Róma is ledőlt és rabigába görnyedt.

VII.

Makacsul ragaszkodjál a birtokodban levő házhoz és földhöz, bármilyen kicsi is legyen az. Idegen nemzetből valónak el ne add semmi áron és semmi körülmények között sem házadat, sem földedet, mert ne feledd, hogy kié a föld, azé az ország.

Tanulj és folytass hasznos mesterséget, ipart és kereskedést, mert ezek nélkül a nemzet nem lehet vagyonos és nem tehet jólétre szert. Ha az ipar és kereskedelem idegenek kezébe kerül, akkor még saját házában és saját földeden is idegenek szolgája leszel. Szorgalom és kitartó munka nélkül nincs sem egyéni, sem nemzeti önállóság és szabadság.

IX.

Légy becsületes nemcsak magánéletedben, hanem a köz dolgokat illető minden cselekedetedben is. Közéleti dolgokban, legyen az akár községed, akár egyházad, vármegyéd, vagy hazád ügyeivel kapcsolatos. Amerika nagy államférfiának, a mondását kövesd, amely azt tanítja, hogy *a legjobb politika a becsületes politika!*

X.

Légy lelkedben, szavaidban és tetteidben igaz, önzetlen, őszinte és egyenes, mert ez az igaz magyar jellem. Ne csak a másét ne kívánd, hanem a közvagyonot is olyan érintetlen szentségnek tekintsd, amelyet nemcsak nem szabad csorbítanod, hanem munkás hozzájárulásoddal éppen úgy tartozol növelni, mint saját magánvagyonodat, mert a közvagyon egyszersmind a tied is. Ne feledd egy pillanatra sem, hogy hazád, Erdély, csak úgy maradhat magyar, bárkié is legyen benne a hatalom, ha most nemcsak a benne lakó egyes magyarok, hanem magyar községei, városai is virágzóak és gazdagok lesznek.